

26^e JAARGANG. N° 1

BOUWKUNDIG WEEKBLAD.

ORGAAN VAN DE MAATSCHAPPIJ
TOT BEVORDERING DER BOUWKUNST.

BESTUUR VAN DE MAATSCHAPPIJ: ED. CUYPERS, Voorzitter. F. W. M. POGGENBEEK, Vice-Voorzitter. — JB. VAN DEN BAN Pz., V. G. A. BOSCH, W. J. DE GROOT, G. W. VAN HEUKELOM, D. E. C. KNUTTEL, J. A. MULLOCK HOUWER, F. J. NIEUWENHUIS, B. J. OUDENDAG, P. A. WEELDENBURG.

COMMISSIE VAN REDACTIE: ED. CUYPERS
A. SALM GBz., J. VERHEUL Dz.
REDACTEUR: C. T. J. LOUIS RIEBER.

BUREAU VAN REDACTIE: MARNIXSTR. 402 AMST.
BUREAU VAN ADMINISTR. HERDERSTR. 5 DEN HAAG
UITGEVERS: MOUTON & CO DEN HAAG

INHOUD **ABONNEMENTSPRIJS**

Woonhuis te 's-Gravenhage. — J. G. Michielse. — Prijsvragen. — Gevelwedstrijd. — Boek- en plaatwerken. — Ingezonden. — Verslagen van vergaderingen. — Inhoud van Tijdschriften. — Berichten. — Bureau voor plaatsing van opzichters en teekenaars. — Aankondiging en aloop van aanbestedingen. — Lijst van Fabrikanten, Leveranciers enz. — Advertentiën. — Bij dit nummer behooren twee losse platen.

voor Nederland: fr. p. p. / 15 — 's jaars, voor Indië en het Buitenland (bij vooruitbetaling) fr. p. p. / 17.— **PRIJS DER ADVERTENTIËN:** van 1—5 regels / 1.—, elke regel meer 20 cents. Grootte letters naar plaatsruimte. — **AANKONDIGING VAN AANBESTEDINGEN** 15 ct. p. r. m. premie $\frac{1}{2}$ maal. — **ABONNEMENT VAN ADVERTENTIËN** tegen belangrijk verminderde prijzen en kosteloze opname der advertentiën in het Tijdschrift der Mij.

WOONHUIS TE 'S-GRAVENHAGE.

Het woonhuis in den Haag, Javastraat 26, recht tegenover het Plein 1813 gelegen en aan den achterliggenden tuin begrensd door het Alexanderveld, werd gebouwd in het jaar 1866. In het begin van 1902 mocht ik van den tegenwoordigen eigenaar, den Hooggeboren Heer Graaf W. R. A. C. van Rechteren Limpurg, de opdracht ontvangen, dit zeer solied gebouwde pand zoodanig te wijzigen, dat het aan de nieuw gestelde eischen zooveel mogelijk zou voldoen.

Deze wijziging bestond in hoofdzaak uit een gedeeltelijke inwendige verbouwing, ontstaan door het omwerken der plan-indeeling, terwijl ongeveer alle muren en plafonds der bel-etage van hunne betimmeringen en stucwerken werden ontdaan, om daarna het geheel in verschillende stijlen te behandelen, waardoor de zeer vele, in het bezit van den eigenaar zijnde, mooie oude meubelen en verdere antiquiteiten in een omgeving konden worden geplaatst, waar zij zoo goed mogelijk tot hun recht kwamen.

Het bebouwd oppervlak heeft een rechthoekigen vorm met een gevellengte van 30 M. en een diepte van 18 M., terwijl de oorspronkelijke indeeling was als volgt.

Voor den gevel staande, bevond zich links een doornit ter breedte van 3.50 M., doorlopende naar den achtergelegen tuin, waaraan stal en koetshuis grenzen.

Deze doornit, aan voor- en achtergevel met zeer hooge deuren afgesloten, was tevens hoofdentree van de woning.

Halverwege dezen doornit bevond zich rechts in de lengte van het gebouw een trap naar de gang bel-etage, elk ter

breedte van 3.50 M. en ter gezamenlijke lengte van 20 M.

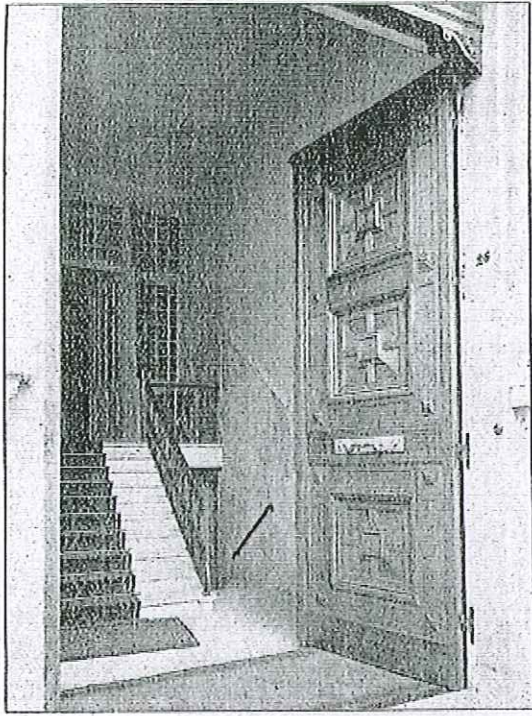
Rechts van deze gang lagen achtereenvolgens de werkkamer en de beide salons; op den achtergrond de groote eetkamer, terwijl links de kleine eetkamer, het smalle trappenhuis en verder enkele kleinere vertrekken waren gelegen.

Daar stal en koetshuis van af het Alexanderveld bereikbaar waren, kon ik in mijn verbouwingsplan in de eerste plaats den doornit laten vervallen, welke door zijn langen smallen vorm en zijne hoogte van 6.50 M. (bel-etage en halve hoogte souterrain) een zeer ongezelligen indruk gaf.

De hoofdingang (zie tekstfiguur), met zijn trappen naar souterrain en bel-etage en haar aansluitende vestibule, bracht ik in het voorgedeelte van dezen doornit. In deze ruimte werd het hoofdmateriaal wit marmmer; het door de firma F. W. Braat uitgevoerde traphek is van brons, terwijl het bovengedeelte der muren, de plafonds en het houtwerk, in een roomkleurig wit zijn afgeschilderd. De hooge inrijdeuren werden vervangen door nieuwe eiken deuren met bovenlicht. In het plafond van de vestibule bevindt zich een vallicht, bezet met rijk geschilderd glas in lood dat een zeer mooien overgangstoon naar de aansluitende hall teweegbrengt. Van uit deze vestibule rechts omgaande, bereikt men door een met antiek glas bezette tochtput de genoemde hall, terwijl men recht doorgaande, door een voorportaal de rookkamer (zie losse plaat) bereikt.

Deze kamer is door de verbouwing ontstaan, hetgeen ook geldt voor de achtereenvolgens aansluitende kluis (van de firma J. Lips Bzn.), garderobe, toilette met dienstrapp en het groote trappenhuis van de hall.

Onder het groote bordes van de halltrap bevindt zich een

Hoofdingang.

met de kleine eetkamer in verbinding staande dienkamer, met lift naar de keukenafdeeling, terwijl de verdere ruimte onder dit bordes een zeer ruim portaal vormt, waaruit de hall, het souterrain, de diensttrap, de tuin en bovengenoemde dienkamer kunnen bereikt worden. Het aanzicht van de hall met trappenhuis (zie losse plaat), is ongeveer genomen van het punt waar men van uit de vestibule de hall binnentreedt.

Oorspronkelijk was deze hall een 3.50 M. breede en 20 M. lange gang, die door een smal trappenhuis op de helft der lengte maar sober verlicht werd, terwijl de beide uiteinden een zeer somberen indruk maakten.

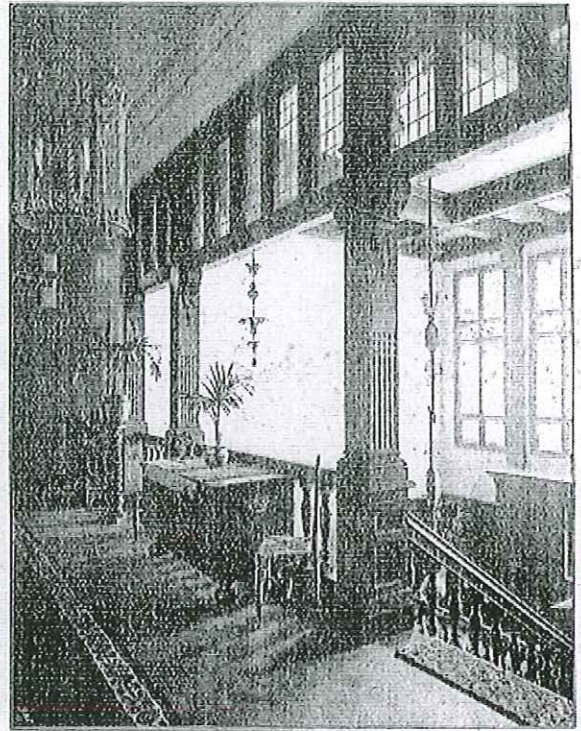
De muurvlakken van deze gang, evenals van den doortrit, waren versierd met geschilderd stucwerk bestaande uit zware geornamenteerde muurlijsten, pilasters en koofvormige kroonlijst, terwijl de plafonds in deze ruimten, evenals in de vertrekken, in het zelfde karakter waren behandeld.

Het geheel maakte daardoor een zwaren, onrustigen indruk.

Om nu op de hall terug te komen, was mijn eerste gedachte om den langgerekten vorm, die de oorspronkelijke gang bezat, weg te nemen door een zeer breed open trappenhuis op de helft der lengte te laten aansluiten, waardoor tevens een goede verlichting van het geheel kon worden verkregen. Na het stucwerk van muren en plafonds en de wit marmeren platen der vloeren te hebben verwijderd, werd het geheel in het Oud-Hollandsch karakter afgetimmerd in eikenhout, gebeitst in een tamelijk donkere warmbruine kleur, waardoor de sobere ebbenhoutversiering er niet te veel uitkwam en de zeer belangrijke antieke meubelen zich rustig bij het geheel aansloten. Boven de lambricering hield ik de muren, evenals de doekveldjes der plafonds, in een roonkleurig wit, terwijl de vloerwelfjes met een eiken parketvloer werden belegd.

De later aangebrachte Oud-Hollandsche schouw is een zeer rijk hoofdmotief dat den totaalindruk van het geheel zeer verhoogde en een gewenschte onderbreking was voor den 20 M. langen wand.

Afkomstig uit de provincie Noord-Holland, maakte zij destijds deel uit van een rijk betimmerde kamer waarin

Trappenhuis gezien van uit de gang 1e verdieping.

zelfs een zeer fraaie houten bedstede niet ontbrak. De mooi behakte zandsteenen karyatiden met consoles, gedragen door laag met leeuwenkop versierd piedestal, zijn zeer goed geconserveerd gebleven.

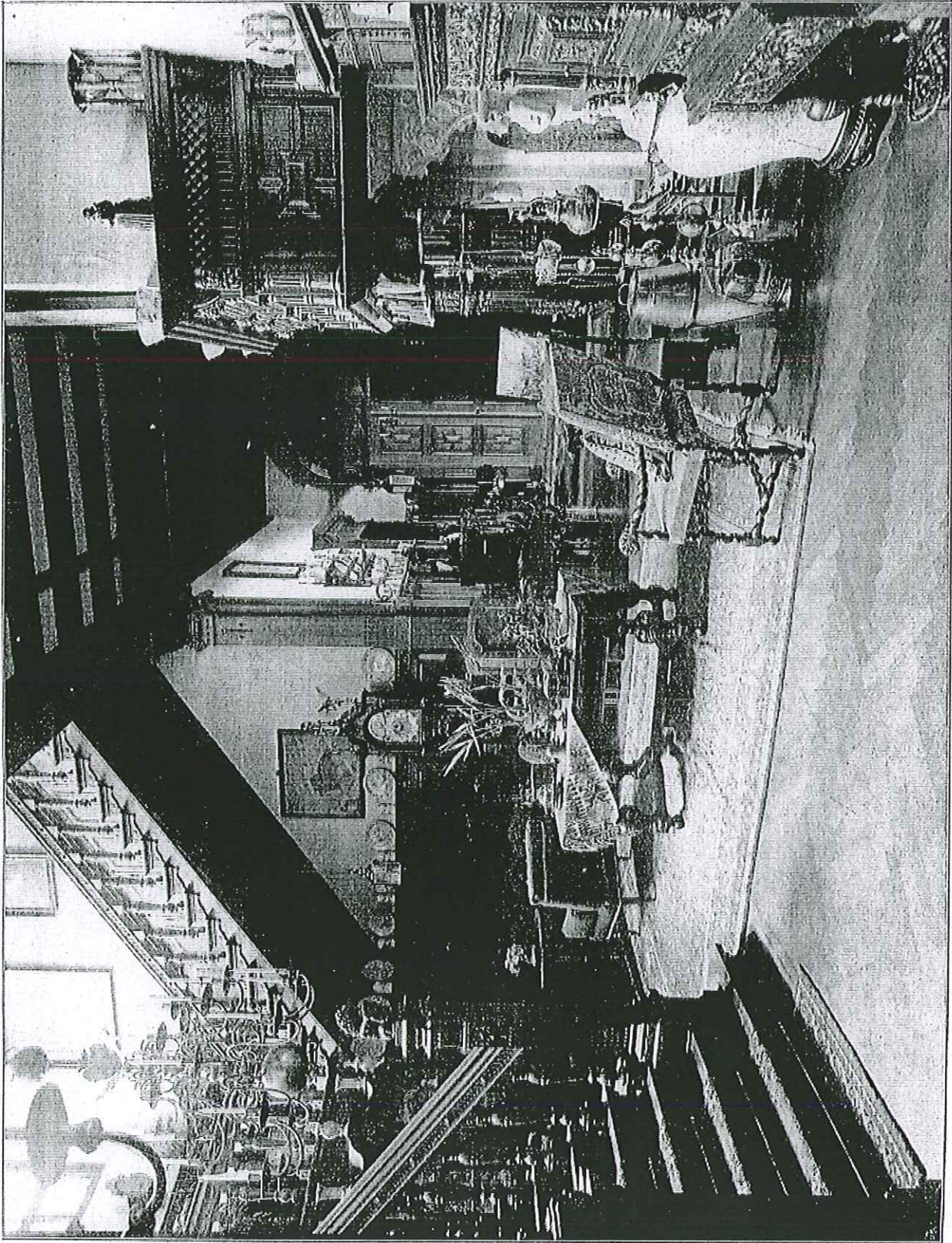
Rondom de vuurplaat is het muurwerk bekleed met Oud-Delftsche tegels waarop bijbelsche voorstellingen.

Op de afbeelding is aan de geplooidde doekbespanning zichtbaar, dat de boezem dezer schouw nog maar met tijdelijke hulpmiddelen is aangebracht. Deze boezem sluit zich koofvormig met het plafond aan.

Het groote en zeer rijk opgevatte drielicht (zie tekstfiguur), dienende tot verlichting van trappenhuis en hall, dat evenals het reeds genoemde vallicht werd ontworpen en uitgevoerd door den heer E. W. F. Kerling, geeft door zijn mooie grisaille- en goudtonen aan het invallende noorderlicht een zekere warmte en brengt een zeer intieme en harmonische belichting teweeg. De groote geschuurd koperen oude kerkkroon met hare 24 kaarsen en vier koperen familiewapens, hangende aan met verguld smeedwerk versierde stangen, is een zeer dankbaar motief in het trappenhuis en geeft bij avond een zeer stemmige maar tevens verrassende belichting. Zoals op twee der tekstfiguren zichtbaar, zijn bovengenoemde stangen nog versierd met daaromheen bevestigde zeskantige houten blokjes, aan boven- en onderzijde geprofileerd en geschilderd in de sterk sprekende kleuren groen, rood, blauw en goud. De hierop voorkomende namen herinneren blijkbaar aan personen van het kleer- en schoenmakersgilde, die deze stangen met oorspronkelijk bijbehorende kroon aan hun kerk schonken.

De halfcirkelvormige bekroning, boven de dubbele deur op den achtergrond, behoort niet bij de betimmering, doch is een in eikenhout omlijst beeldhouwd relief, weergevende den zeelag van Bossu bij Hoorn.

Ter onderbreking van het groote muurvlak onder het hooggeplaatste drielicht, bracht ik een zijte aan, ontimmerd met een naar voren komende kroonlijst, aan de uiteinden gedragen door een pilastertje met vrijstaand rijk behakt kolonnetje op piedestal. Aan de binnenzijde dezer beide

WOONHUIS JAVASTRAAT 26 TE 'S GRAVENHAGE.
HALL MET TRAPPENHUIS AAN DE ZIJDE VAN DEN INGANG GEZIEN.
Architect H. A. Reus, Dordrecht.

pedestals zijn zitplaatsen aangebracht, terwijl zich in den achterwand tusschen de beide pilastertjes een kleine met schuifblindjes afsluitbare lichtopening bevindt, waardoor men een treffend uitzicht heeft over het Alexanderveld. Op de tekstfiguur (gevende een kijkje in het trappenhuis van uit de gang re verdieping) is deze betimmering eenigszins zichtbaar.

Voor de betimmering en verdere afwerking van de reeds genoemde rookkamer diende een zeer fraaie Lodewijk XIV schouw als uitgangspunt. Deze schouw is afkomstig uit een oud woonhuis in de Wijnstraat te Dordrecht, hetgeen indertijd vermoedelijk door een wijnkooper bewoond werd, afgaande op het in hout uitgesneden relief dat motieven van wijnbouw en wijnbereiding vertoont. Het relief, evenals het schilderstuk, heeft een oud-perkamentachtigen toon, terwijl de geheele kamer-betimmering is geschilderd in de authentieke kleuren, groen met goud, welke hier en daar nog zeer mooi op de schouw aanwezig waren.

Van de verdere vertrekken wil ik nog even noemen de groote eetzaal met serre en de

beide salons, elk ter grootte van 6,50 × 10 M. Deze drie vertrekken vormen bij een feestelijke gelegenheid, door de groote verbindingsopeningen, als het ware één geheel, terwijl elk vertrek afzonderlijk met dubbele deuren met de hall in verbinding kan worden gebracht. In de met oud goudleer behang versierde groote eetzaal, is een uit Leiden afkomstige zeer groote geheel wit marmeren Lodewijk XIV schouw aangebracht, met zeldzaam haardstel, en een schilderstuk dat sterk aan een Hondskoeter doet denken. Het plafond is hier zeer eenvoudig behandeld. Het geheel, met zijn oud koperen kaarsenkroon en zijn belangrijke oude meubelen, maakt een voornamen indruk.

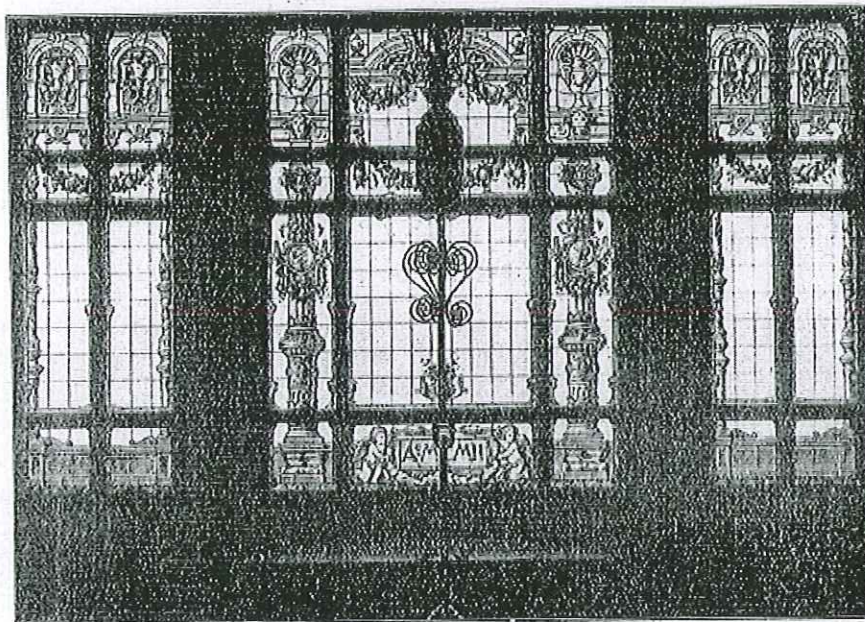
J. G. MICHELSE.

Den 1^{en} Januari 1906 was het 25 jaren geleden, dat de heer J. G. Michelse zijn werkkring aanving bij de Gemeentewerken te Haarlem.

Dat die dag gemaakt zou worden tot eene waaraan aangename herinneringen voor hem verbonden zouden zijn, was te verwachten door allen die weten, hoezeer de heer Michelse en zijn werk hoog worden gewaardeerd, vooral in zijne tegenwoordige betrekking, waarin hij de Directie heeft van het bouw- en woningtoezicht en uitvoering moet geven aan de bepalingen der Woningwet. In het bewustzijn van zijne groote verantwoordelijkheid, is hij wel streng; maar zijn besluiten zijn rechtvaardig, en gegrond op een helder oordeel en groote kennis van zaken. Dit zal erkend moeten worden ook door hen, voor wie die besluiten soms niet de gehoopte zijn.

In de beide in Lodewijk XVI en Empire stijl opgevatte salons zijn rijk betimmerde en door den heer Kerling gedecoreerde plafonds aangebracht, terwijl de vakken der wanden met zijden stoffen zijn bespannen. De Lodewijk XVI schoorsteenmantel werd in wit z.g. statuair marmer uitgevoerd door de firma Singels te Dordrecht, en de zeer mooie, wit met jaune de Siëne marmeren Empire mantel, is uit een oud woonhuis te Dordrecht afkomstig.

Het ameublement in het Lodewijk XVI salon is een copie naar oud Fransche meubelen en geschilderd in een zacht paarlgrijs, terwijl de mahoniehouten Empire meubelen met vergulde bronzen zijn versierd.

Verlichting van het trappenhuis en de Hall.

Deze salons, geheel in lichte tonen gehouden, hier en daar met goud verlevendigd, maken een zeer rijke indruk.

De mooie hier aanwezige en met merkwaardig oud porcelein gevulde kasten zijn, evenals de groote Sévres-vaas, zeer bozienswaardig.

Het maken der hallbetimmering werd door de Groote Koninklijke Bazar, voorheen D. Boer en Zonen, aangenomen; het werk is, evenals de meubi-

leering en stoffeering van het geheel, op loffelijke wijze uitgevoerd.

Alle overige werkzaamheden, met inbegrip van halltrap en stal met koetshuisverbouwing, werden aangenomen door den heer H. van Bergen Henegouwen, aannemer te 's Gravenhage, die het geheel tactvol regelde en met bekwame werklieden uitvoerde onder dagelijksch toezicht van den heer G. Hollander.

Dordrecht.

H. A. REUS,
Architect.

De jubilaris, aanvankelijk leeraar aan een instituut voor onderwijs, werd in 1868 Opzichter bij den Rijks-Waterstaat; van 1871 tot 1881 was hij Opzichter bij den Haarlemmer-meerpolder en kwam vervolgens in gemeentedienst bij de openbare werken van Haarlem.

De steeds ijverige en welwillende ambtenaar werd den 1^{en} Januari per auto van zijne woning gebracht naar het feestelijk versierde gebouw waarin zijn bureau gevestigd is, en waar hij ontvangen werd door de Wethouders en tal van ambtenaren. Daar werden welverdiende woorden van hartelijke erkentelijkheid en waardeering hem toegesproken en tal van geschenken aangeboden. Aan dit huldebetoon nam o.a. ook een deputatie deel van het Bestuur der Afdeling Haarlem van de Mij. t. Bev. der Bouwkunst. Dat Bestuur heeft terecht gemeend op dien dag aanwezig te moeten zijn, waar het gold een feest van een trouw en zeer belangstellend lid der Afdeling, die tevens bijna onafgebroken